
V
B
J
C
15027
III

Sejm czteroletni

Mowy ustawy i pisma
zawarte w T. II. 1790–1791.

r. 1790.

1.) Albertrandi J. K. Uwagi nad wolnością drukowania 1. s. d.
2.) Chomiński Jan 2. 21/X.
3.) Co na tym Sejmie koniecznie ustanowić potrzeba 3. s. d.
4.) Dekiert Jan: List do Małachowskiego, marszałka 4. 3/X
5.) Glave Karol: Projekt banku narodowego 5. 8/XII.
6.) Kaspary Jan: 6. 7/II, ~~6a~~
7.) Kościałkowski Tadeusz 7. 16/VIII.
8.) Krasiński Adam 8. 17/IX.
9.) Leszczyński 9. 10/VI. 1790.
10.) Lipiński Józef 10. 17/XI.
11.) Małachowski Stan. 11. 20/X. 12. 24/IX. 13. 16/XI.
12.) Moszyński Franc. 14. s. d.
13.) Ostrzeżenie o fałszywem doniesieniu pod hasłem włościan starostwa wieluńskiego. 15. 23/III.
14.) Piniński Wojciech: Projekt względem starostw. 16. s. d.
15.) Plenipotenci miast polskich. 17. s. d.
16.) Projekt o miejscu dla sejmów 18. s. d.
17.) " : Urządzenie fabryk 19. s. d.
18.) Prośba miasta Lublina 20. s. d.
19.) Prośba od officyalistów Skarbu koron. 21. s. d.
20.) " miast koron. i W. Ks. Lit. 22. s. d.
21.) Rozrządzenie zsypki zbożowej w Koronie i W. Ks. L. 23. s. d.
22.) Rzewuski Seweryn: Protestacya przeciw Sukc. Tronu. 24. 25/IX.
23.) ~~A~~ Rzewuski Józef: Manifest przeciw Sukc. Tronu 25. 11/X.
24.) Skałański Francisz. Skarga. 26. 25/XI.
25.) Sokołowski Serafin 27. 10/VI.
26.) Sołtyk Stanisław: 28. 31/X.

27.) Stadnicki Franc. 29. 22/X.
28.) Stanisław August 30. 17/IX. 30a 15/III.
29.) Suplika miasta Kowala 31. 30/V.
30.) Świętosławski Wojciech 32. 15/VII.; 33 10/VIII.
31.) Taszycki Gabryel 34. 16/XI.
32.) Trzciński: Projekt względem starostw 35. s. d.
33.) Uniwersał skonf. stanów 36. s. d.
34.) Użalenie na wojewodę Żalę. 37. s. d.
35.) Zalecenie kommisyi skarbu koron. 38. 25/XII.

R. 1791

36.) Breza Stanisł.: 39. 4/I.
37.) Chołoniewski Ksawery: Reforma żydów 40. s. d.
38.) Czacki Michał: 41. 7/XI.
39.) Czarnołozki Adam 42. 24/X.
40.) Głos obywatela do stanów. 43. s. d.
41.) Gorzeński August: 44. 14/II.; 45. 17/V.
42.) Heyking Henryk. K. 46. 14/II.
43.) Karp M. F. 47. 24/I.
44.) Ledochowski Ant. 48. 14/II.
45.) Leżeński Marcin 49. 14/IV.
46.) Małachowski Stan. Uniwersał. 50. 7/V.
47.) Matuszewicz Tad. 51. 5/V.
48.) Męciszewski Kasper 52. 12/VIII.
49.) Poniatowski Michał 53. 28/X. 54. 5/XII. 55. 5/XII [odm. ed.]
50.) Prawo pod tyt: Miasta nasze krol. wolne 56. 18/IV.
51.) Rozgraniczenie dóbr w Provinc. Koron. 57. 5/XII.
52.) Skorkowski Albin. Kazim. 58. 9/V.
53.) Sołtyk Stanisław 59. 27/X.
54.) Urządzenie wieczyste królewszczyzn. 60. s. d.
" " " 61. 19/XII.
55.) Trębicki Ant.: Projekt: Miasta nasze krol. 62 s. d.
" " " " " " 63. s. d.

56.) Trębicki Ant: Projekt Miasta nasze Krol. 64. s.d. [odm. ed.]
57.) Uwiadomienie o corocznem deficit Skarbu Koron. 65. 28/X.
58.) Woycicki Jan 66. 6/VIII.
59.) Wolff de Ludinghau Jerzy 67. 17/II.
60.) Zajączek 68. 1/II.
61.) Załuski 69. s.d.
62.) Zasady do projektu o miastach 70. 14/IV.
63.) Zboiński Jan. 71. 6/IV.; 72. 14/IV.

Actum in Curia Regia Varsaviensi, Die Quinta Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo, Septingentesimo, Nonagesimo, Primo.

AD Officium & Acta præsentia Caſtrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majeſtatis, & Comitiorum Ordinariorum Generalium, atque Confederationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio, Actisque Illius Conſtitutionem infrascriptam obtulit, & ad ingrossandam in Acta præsent'a porrexit, tenoris talis.

Rozgraniczenie Dobr wſzelkiey Natury w Prowincyach Koronnych.

Gdy ſpory graniczne naypopędliwiey wzruſzały ſpokoyność Sąſiedzką Ziemiańſką, uſzczerbiały Ekonomikę Krajową, a przeciągłym i koſztownym Proceſsem wycieńczały Maiątki Obywatelſkie; Przeto My KROL, wraz z STANAMI Rzeczypoſpolitey, te ſzkodliwe ſkutki umarzaiąc, własność każdego Ziemi ſtrzegącemi znakami oznaczoną, a ztąd ſpokoyność Obywatelſką chcąc na zawſze mieć ugrontowaną, powſzechne normalne Rozgraniczenie Miaſt, Miaſteczek i Wſiów wſzelkiey natury, w Prowincyach Koronnych, uchwalamy w Prawidłach naſtępuiących:

1mo Uſtanowiamy osobne Woiewodzkie Kommiſsye Graniczne *Ultimæ Inſtantiæ*, przez Lat cztery trwać maiące, i mieysca im dla Woiewodztw osobnym Prawem wyznaczamy, ktore oſtatecznie rozsądzaiąc Sprawy Graniczne, w poznanie natury Dobr Krolewſkich wdawać ſię nie maią; Lecz takowe ſpory tudzież o dobra Mieyſkie przed Rokiem teraznieyſzym 1791. rozpoczęte, tylko Aſseſsorya jak nayprędzey rozsądzić i ukończyć powinna, zaś o Własność Dobr Ziemſkich między Ziemſkiemi Obywatelami Sądy przyzwoite ſpory rozsądzać będą.

2do Wſzyſtkie Woiewodztwa, Ziemie i Powiaty na Seymiki zebrawſzy ſię, z pomiędzy Senatorów, Urzędników, i Obywatelów przytomnych, przez Kreſki sekretne, ſposobem w Prawie o Elekcyach przepisanym, w liczbie 10. Kommisarzów Granicznych w tym Woiewodztwie, lub Powiecie oſiadłych, na dwa lata obiorą, a po dwoch latach wolność innych obrania, lub tych w części, albo całkowicie zatwierdzenia, zachowuie ſię.

3tio. Dwie Osoby iednego Imienia i iednymże Herbem pieczętuiące się, tudzież Oyciec z Synem, Teść z Zięciem, Szwagier z Szwagrem, i Osoby Sąd Ziemiański składaiące, niemniey Osoby od kogożkolwiek pensyonowane, nie mogą bydź obranemi za Kommissarzów Granicznych; A z Kommissarzów Cywilno-Woyskowych, ieźli który na Komissarza Granicznego obrany zostanie, Kommissye Cywilno-Woyskowe innego sobie obiorą.

4to. Na tymże zaraz Seymiku, i tymże samym sposóbem, Sędziów Granicznych osiadłych, stósownie do powyższego Punktu trzeciego, obiorą; których Sędziów liczbę do potrzeby i rozległości Województwa, Ziemi i Powiatów, stosować dozwalamy.

5to. Pod Kondemnatą zostaiący, tak na Kommissarza, iako też Sędziego Granicznego, obierany bydź nie może, a po obraniu i Przysiędze dopełnioney otrzymana Kondemnata szkodzić nie ma.

6to. Obrani Kommissarze i Sędziowie zaraz na Seymiku przed Zagaiaiącym Przysięgę, Rotą niżey przepisaną, wykonaią, a po wykonaniu Przysięgi, już od Funkcyi swey odstępować nie mogą.

7mo. Kommissarze na mieysce Prawem oznaczone na dzień 1wszego Września, Roku następnego 1792. ziechawszy się, po ufundowaney Juryzdykcyi, ułożą między sobą Kompleta, wyznaczaiąc do każdego Kompletu pięć Osób, tak iednak, aby z iedney Ziemi lub Powiatu, nie mogło bydź w iednym Komplecie więcey Kommissarzów, iak dwóch, oprócz, gdzieby mniey Powiatów było; a Komplet Sądowy przynaymniey z pięciu Osób składać się ma.

8vo. Czas każdego Kompletu Kommissya oznaczy, a te Kompleta, i czas, odmieniane bydź nie maią; Osoby zaś iednego Kompletu, w innych Kompletach pod żadnym pozorem zasiadać nie mogą, i pod czas Ustępu znaydować się; W zdarzeniu przedłużoney Sprawy w iednym Komplecie, następny Komplet do kończenia zaczętey Sprawy przeszkadzać nie może, lecz następne sądzić zacznie.

9no. Też Kommissye do pisania Dekretów i trzymania Aktów, obiorą Regenta osiadłego, i Instygatora Sądowego, choćby nieosiadłego, *secretis votis*, którzy Przysięgę Rotą przez Kommissyą dla nich przepisać się maiącą, w obliczu Kommissyi wykonaią.

10mo. Jeden Regestr Sądowy Spraw z Appellacyi przychodzących dla każdey Ziemi, lub Powiatu osobny, a zaś ogolny Spraw z Kommissarzami do drugiego Kompletu odłożonych, ustanowi Ordynacyą, i należytość Kancellaryi od Wpisów i Extraktów, ułoży.

11mo. Skalę iednakową do Mapp, Kommissya Skarbowa Oboyga Narodów ułoży, i wyda.

12mo. Sentencyonarz, w którym Wyroki wszelkie zapisywane bydź maią, ieden z Kommissarzy trzymać będzie, sekretnemi wotami do każdego Kompletu, przez ten Komplet obrać się miany.

13cio. Każda Kommissya, wziąwszy Wypis z Xiąg Ziemiańskich, na rozkaz iey przez Kancellaryą autentycznie wydać miany, rozdzieli Województwa, Ziemie i Powiaty, na tyle części, czyli Wydziałów z Parafii składaiących się, ile iest obranych Sędziów Granicznych; te wydziały liczbą oznaczy, i Regentowi zleci na osobnych kartkach Wydziały napisać, z wyrażeniem liczby do nich przywiązaney; takowe kartki równo zwinione, w naczynie, lub worek otwór mały u góry maiący, włoży, a Prezyduiący z Regestru Sędziów koleią Imię i Nazwisko Sędziego Granicznego ogólnie czytać będzie, a za każdym imienia Sędziego przeczytaniem dziecię około lat pięć maiące, przez Kommissyą wezwane, kartkę wyciągnie, a Wydział wyciągniony przeczytanemu Sędziemu do rozgraniczenia w nim Miast, Miasteczek, i Dóbr wszelkiey Natury Kommissya poleci. W przypadku zabrakowania Kompletu dla śmierci, lub choroby Kommissarzów Granicznych, którą zaprzysiądz winien, Kommissarze obecni z następnego Kompletu wyimowaniem gałki odmienney; iak wyżey, Zastępcę losem obiorą, i natychmiast o wybraniu onegoż doniosą, a ten z następnego Kompletu Kommissarz, aż do skończenia tegoż Kompletu, sądzić będzie; to zaś wybranie od sądzenia w następuiącym Komplecie tegoż Kommissarza uwalniać nie ma.

14to. Podkomorzowie i Komornicy Graniczni, gdy za Kommissarzów, lub Sędziów, obranemi nie zostaną, do tey czynności należeć nie maią.

15to. Wszyscy wszelkich Dóbr Dziedzice, lub Possessorowie, w różnicy Granice maiący, i prędszego rozsądzenia żądaiący, podadzą Memoryał do własney Kommissyi, z wyrażeniem, w którey Ziemi, Powiecie, i Parafii, leżą Dobra; oraz które ich Sciany, i Narożniki rozgraniczeniu podlegaią.

16to. Pomienione Memoryały Stron, w Kommissyi ułożą; Kommissya każdemu Sędziemu Granicznemu Regestr Memoryałów do iego Wydziału stosuiący się, podług Daty spisany, odda, zaleci, aby podług niego, nayprzod Dobra w Memoryale wyrażone, koleyno iedne po drugich, za obwieszczeniem Stron Ościennych i Narożnych uczynić mianym, i do Xiąg własnego Powiatu na Tygodni sześć wniesionym, Dobra w Memoryale wyrażone rozgraniczali.

O Komportacyi Dokumentów i Przysięgach.

W Dobrach Stołowych Plenipotent Administracyi; w Dobrach Królewskich dotąd Possessor Uprzywilejowany; w Dobrach takieyże natury Królewskich, z Dobrami Ziemskiemi graniczących, w Possessyi tego, czyie

 są

są Dobra Ziemſkie, zoſtaiących, Plenipotent od Kommiſsyi Skarbu Koronnego zesłany; w Dobrach Duchownych, podług dawnego zwyczaiu, Kanonicy, Przełożeni, Prokuratorowie, Poſseſsorowie; w Dobrach Ziemſkich Dziedzice, a za Małoletnich Opiekunowie; za będących w Kurateli Kuratorowie; w Dobrach tychże Ziemſkich, zaſtawie, lub Dożywociu podległych, Dziedzice, Poſseſsorowie, Dożywotnicy, lub ieden z nich; w Dobrach Dekretami *Potioritatis* obiętych, lub Spór o Dziedzictwo maiących, Poſseſsorowie; w Wsiach na części podzielonych, Poſseſsorowie, lub ieden z nich; w Dobrach niedzielnych Brat, lub Sioſtry, w Poſseſsyi będący; w Dobrach Mieyſkich, umocowany od Magiſtratu ieden z Miaſta, Dokumenta Graniczne komportować maią tym sposobem: Każdy Dobra Ziemſkie, Królewſkie i Duchowne w dwóch, lub więcey Wojewodztwach maiący, powinien będzie przed Aktami naybliższemi Ziemiańſkiemi, Przysięgę wykonać: „ Jako „ Dokumenta wszyſtkie do Granic Dóbr moich NN. z Sąsiadami zachodzą„ cych należące, wiernie zebrawszy, przez Summaryusz spisany, podpisany, i „ do Xiąg teraz wniesiony, oneż Plenipotentowi zaufania mego wartemu „ oddałem, żadnego Dokumentu nie utaiłem, i nie wiem, gdzieby się ich „ więcey znaydowało; i iako zleciłem tymże Plenipotentom, lub Plenipo„ tentowi moiemu, aby Dukta rzetelnie prowadzili, cudzego Gruntu by„ naymniey nie zaymowali, i iako, ani sam przez siebie, ani przez subor„ dynowane Osoby faworu u Sądu, bądź darami, bądź obietnicami nie ie„ dnałem, i iednać nie będę. „ Niemniey ſtanowiemy, aby Archiwiſta każdy, gdzie ieſt trzymany, przysiągł przed Aktami naybliższemi Ziemiańſkiemi, na tę Rotę: „ Jako Dokumenta wszelkie, którekolwiek tylko do Gra„ nic Dóbr Pryncypała moiego, z Dobrami Sąsiedzkiemi służyć mogą, rze„ telnie zebrałem, i w Summaryusze wiernie wprowadziłem, nic nie utaiłem, „ i gdzieby ich więcey było, nie wiem; a wyszukane rzetelnie Plenipo„ tentowi, lub Plenipotentom do każdych Dóbr oddałem. „ Extrakty tych Przysiąg, i Dokumenta Graniczne Summaryuszem spisane, Plenipotent autentycznie umocowany na Gruncie w Sądzie złożywszy, wykona Przysięgę: „ „ Jako Dokumenta wszyſtkie mnie od Pryncypała do Dóbr NN. powierzone, „ rzetelnie komportuię, żadnego nie utaiłem, i nie wiem, aby więcey gdzie„ kolwiek takowych Dokumentów znaydować się miało. „ Tenże Plenipotent, lub inna Osoba od Strony przysłana, zaſtępuiąc Pryncypała, albo też i sama przytomna Strona Dukta wyprowadzi, Wyroki Sądowe uſkuteczni, Przysięgę na nieuięcie przez siebie, albo kogo innego, nienamowienie Swiadków, wykona. W iednym zaś tylko Wojewodztwie, lub Ziemi Dobra maiący, sami przysięgać maią Dziedzice, lub Poſseſsorowie Zaſtawni, lub Dożywotni na Gruncie, tak na rzetelną Komportacyą Dokumentów, nieutaienie ich, i że nie wiedzą, gdzieby się więcey takowych Dokumentów znaydować miało; i iako, ani sami przez siebie, ani przez subordynowane Osoby, faworu u Sądu, bądź darami, bądź obietnicami, nie iednali, i iednać

nie

nie będą; iako też na nieuięcie Swiadków. Gdyby w dwoch Wydziałach Ziem i Powiatów iednego Wojewodztwa, w iednymże czasie takowa Prysięga przypadała; tedy Dziedzic, lub Posseſsor, wziąwszy zaświadczenie od Sędziego Granicznego iednego Wydziału, poszle do Sędziego Wydziału innego, który Sędzia raz tylko Termin do Niedziel sześciu odłoży, a do rozgraniczenia innych Dobr postępować będzie; Posseſsor Zastawny, lub Dożywotni, Dziedzica o nadchodzącym Terminie rozgraniczenia uwiadomić koniecznie obowiązany. Chorobą złożony Dziedzic, lub Posseſsor, w iednym, lub dwóch, czyli więcey Wojewodztwach Dobra maiący, przed Sędzią Granicznym Wydziału tego, w którym chory znayduie się, lub przed którymkolwiek Sędzią Ziemiańskim Przysięgę w mieyscu choroby wykona, Rotą dla tych, którzy w różnych Wojewodztwach Dobra maią, przepisaną, dodawszy: „ Jako dla „ choroby ziechać na Granicę nie mogę. „ Zaświadczenie o Przysiędze takowey Plenipotent umocowany Pismem ręcznym przed Sędzią Granicznym na Gruncie złoży, i dopełni obowiązki wyżey dla Plenipotentów przepisane. Posłowie zaś Dworów Zagranicznych, i Sekretarze Legacyi, aktualnym obowiązkiem zaięci, w Kraju nie znayduiący się, za Granicą przed tameczny Urzędem, lub przez Plenipotentów, wyraźnie do tego umocowanych, Przysięgę dopełnić, podług wyższego opisu, obowiązani są.

O Mappach.

Tam, gdzie zachodzą spory i Sąd o Granice, Mappa Graniczna zrobiona bydź powinna; gdzie przez Sędziego, lub Przyiacioł Granice ugodzone, lub Kompromiſsami ukończone, albo bez Appellacyi rozsądzone zostaną; Mappy udziałane do woli Stron zostawuiemy. Tak zaś zgodnie ustanowione Granice, lub bez Appellacyi osądzone i sporządzone Mappy, do Akt Kommiſsyi *reſpective* podane, i tam zapisane, za trwałe i niewzruszone mieć chcemy.

O Arbitrach na Gruncie.

Strony ościenne i węgielne, co do swych Kategoryi, po iednemu Arbitrze na Grunt sprowadzą, którzy pod obowiązkiem sumnienia, bez Przysięgi, wraz z Sędzią Granicznym zawsze prezydować maiącym, moc sądzenia miec będą.

O Rozsądzeniu Spornych Granic.

Sędzia Graniczny na Grunt ziechawszy wraz z Arbitrami, lub od któreykolwiek Strony z iednym, albo sam, gdy Strona żadna Arbitra nie posadzi, bez zwłoki (prócz wyżey wyrażonego odłożenia) nie dozwalaiąc, Komportacyą Dokumentów Granicznych, pod Przysięgą, przez kogo należeć będzie, nakaże, Dukta i Inkwizycye z Swiadków od każdey Strony po dwunastu wiary godnych, przysięgłych, występkiem kryminalnym nie notowanych, lub w mnieyszey liczbie, gdy się Strony na to zgodzą, wy-

prowadzi, a każdy przez Sędziego o ſtawienie Swiadków, obwieszczony, ſtawić Swiadków pod winą Stu Grzywien, za każdego nieſtawionego Swiadka, niezwłocznie zapłacić się powinną obowiązany. Strona zaś granicząca, drugiey Stronie żądanych Swiadków nie ſtawiaiąca w Sprawie upadać będzie, chyba gdyby na niemożność ſtawienia Swiadka, Przysięgę wykonała. Mappę, ieżeli Sędzia sam będzie Geometrą, odrysuie; a ieżeli nie, tedy Geometrze, czyli Geometrom od Stron, czyli Strony sprowadzonym takową Mappę sporządzić zleci, onę z Ziemią sprawdzi, a gdzieby ſię z położeniem nie zgadrała, poprawić Geometrze, czyli Geometrom nakaże, zgodną z położeniem Ziemi, wraz z Arbitrami, czyli Arbitrem obecnemi podpisze. Granice rozpozna, podług Prawa, Inkwizycyi i Dokumentów rozsądzi, a gdy żadna Strona Appellacyi do Kommiſsyi nie założy, Kopce wysypie dawne, gdzieby były, odnowi. Dekreta podług Prawa niewzruszone, ugody autentyczne prawidłem będą do sypania i odnawiania Kopców.

O Ugodzie Granic.

W tym czasie, gdzie Sędziowie w Memoryałach wymienione Granice rozsądzać będą, Dziedziców i Poſseſsorów Dóbr Ziemiańſkich, Duchownych i Mieyſkich, lub wcześnie, za umowieniem się wſpolnym, obowięzuiemy, aby oni sami między sobą Granice ugodą, lub Sądem Polubownym ułatwili, Kopcami oznaczyli przez Przyiacioł uproszonych, którym na ten raz moc sypania Kopców daiemy, z mową zaś trzeciego nie pokrzywdzali, pod nieważnością ugody na szkodę w tęż ugodę, lub Sąd Polubowny niewchodzącego wymierzoney.

Dalsza Czynność Sędziów Granicznych, i Arbitrów.

Sędziowie Graniczni, po ułatwieniu Granic w Memoryałach wyszczególnionych, udadzą się do rozgraniczenia innych w swym Wydziale Dóbr wszelkiey natury Memoryałami nieobiętych, oneż, żadnych nie omiiaiąc, z Arbitrami, lub sami, gdy Arbitrów nie będzie, rozgraniczą, Kopcami oznaczą; a gdzie Kopce 15. lat nie maiące, lub nowo za Dekretami, czyli ugodami usypane zaſtaną, odnawiać ich nie będą; wszelako Dekreta i ugody w swoie Dzieła ingroſsować maią. Sędziowie Graniczni z Arbitrami na Gruncie wſzelkie Wyroki więkſzością zdań ſtanowić maią; Równość zdań Sędzia Graniczny, iako Prezyduiący, rozwiąże, każdy iednak Arbiter inaczey rozumieiący, zdanie swoie wyrazić może, i one podpisze.

O Appellacyach.

Appellacya do Kommiſsyi Graniczney iedynie tylko po przysądzeniu Duktu przed sypaniem Kopców dopuſzczona bydź ma.

O Dekretach Zaocznych.

Sędziowie Graniczni ziechawſzy na Grunt, nie zważaiąc na nieſtawienie się któreykolwiek Strony, z Dokumentów i świadectw Stron, czyli

Strony

Strony ſtawaiącey, i Poſseſsyi, sumiennie i ſprawiedliwie sądzić będą, a po osądzeniu, Sprawę takową do Kommiſsyi Graniczney, dla oſtatecznego Dekretu odeſzlą, a tam gdy utwierdzenie tego Aktu zaocznego, czyli zobopolnego Stron ſtawienia ſię, czyli zaocznie zaydzie, na ten czas na Grunt po usypanie Kopców Sędziego zeſzlą, który one posypie, i na oſtatnim Kopcu zaprzysiądz samey tylko Stronie Dukt zyſkuiącey, nakaże, na Rotę takową: „ Jako „ Dukt między Dobrami NN. a Dobrami NN z Dowodów przeświadczaiących, sumnienie i charakter móy, a nie z chęci pokrzywdzenia i uſzkodzenia Sąsiada Sądowi okazałem. „ To zaś Dzieło za nięwzruſzone poczytane zoſtanie. Gdzieby zaś wątpliwość obydwóch Duktów Sąd z dowodu i świadectw przysięgłych uznał, w ten czas bez Przysięgi, podług sumnienia, Sprawę rozsądzi. Sędzia, gdy w Wydziale swoim mieć będzie Dobra, i w nich sporną Granicę, donieśie Kommiſsyi, i ta inſzego Sędziego wyznaczy do rozgraniczenia takowych Dóbr.

O Granicach między Wydziałami.

W mieyſcach, gdzie między Wydziałem a Wydziałem iednego Województwa Granice zachodzić będą, który Sędzia Graniczny prędzey obwieści, i ziedzie, ten Granice załatwi.

Gdzie Granice między Obywatelami Prowincyi a Prowincyi, lub Województwa, i Województwa zachodzić będą, tam Sędziowie Graniczni, a w W. X. Litt: Kommiſsarz Wydziałów ſtykaiących ſię, po iednemu z każdego Wydziału iedney i drugiey Prowincyi. albo iednego. lub drugiego Województwa zniosszy ſię z sobą, i Strony obwieściwſzy na Niedziel sześć, wſpolnie z Arbitrami Stron obydwóch, czyli Arbitrem z iedney Strony obecnym, lub bez Arbitrów; (gdy od Stron posadzonemi nie będą) Granice z Dokumentów i świadectw rozsądzą, i zaſpokoią; A gdzieby trzeciego, lub czwartego Wydziału różnych Prowincyi, albo Województw, Węgielnikiem, albo Narożnikiem, Dobra ſtykały ſię, tedy ci dway osobnych Wydziałów Sędziowie, którzy pierwey do rozsądzenia Sciany graniczney obwieſzczą, i ziadą wraz z Arbitrami, (iako wyżey) Stron, lub Arbitrem obecnym, albo i bez Arbitrów nieobecnych, Narożniki lub Węgielniki z trzecim, bądź i z czwartym Wydziałem Dóbr ſtykaiące ſię, rozpoznaią i rozsądzą. A w przypadku różności zdań, Sędziowie sami Graniczni losy ciągnąć będą, a który z nich los do Decyzyi weźmie, ten *paritatem* rozwiąże. Gdyby zaś Strony, lub Strona Appellacyą założyły przed sypaniem Kopców, Sędzia każdy takowey Appellacyi do własney Kommiſsyi dopuści, i dzień, którego był Dekret przeczytany, i Appellacya założona w Dziele swoim zapiſze, a Kommiſsya każda po dwóch Kommiſsarzy sekretnemi kreſkami Kompletu na ten czas nieſkładaiących, wyznaczy, i dzień ziechania na Grunt, od dnia przeczytania Dekretu, czterdzieſty drugi przeznaczy. Jeżeliby zaś ten dzień padał na zimową porę, tedy go przeniesie na 1go Maja, i o takowym wyznaczeniu

 obydwie

obydwie Kommifsye wzaiemnie siebie obwiefzczą. Wyznaczeni zaś Kommifsarze ziechawfzy na Grunt, nie zważaiąc na nieprzybycie drugich Kommifsarzy, byle ich tylko dwóch ziechało wraz z Arbitrami od Stron, lub Strony posadzonemi, i Rotą Kommifsarzów przysiądz maiącemi obecnemi, lub Arbitrem obecnym, albo bez nich, gdy przez Strony posadzonemi nie będą, tudzież nie zważaiąc na niestawienie fię któreykolwiek Strony, Granicę oftatecznie większością zdań rozsądzą; w przypadku równości zdań, ciągnąć będą losy sami Kommifsarze, a który z nich los do Decyzyi weźmie, ten równość zdań rozwiąże; a takowe Granice wiecznie trwałe bydź maią. W przypadku choroby, lub śmierci którego ze czterech wyznaczonych Kommifsarzy, każda *respective* Kommifsya innego zaraz na to mieysce wyznaczy.

Miafta wolne, i Wsie ich w iedney Prowincyi, w Województwie, albo Powiecie leżące, maiące spory graniczne z Dobrami Ziemfkiemi, lub Duchownemi, w drugiey Prowincyi, Województwie, albo Powiecie będącemi, sądzić fię maią na Gruncie w Pierwfzey Inftancyi przed Sędziami, lub Sędzią Granicznym, z Arbitrami, albo bez Arbitrów, gdy ich Strony nie posadzą, iako wyżey ieft przepisano. W przypadku Appellacyi, Kommifsya Graniczna tey Prowincyi, Województwa, lub Powiatu, w którym Miafta wolne, lub ich Wsie leżą, dzień tylko przepisze, iako wyżey, ziechania na Grunt dla Sędziów dwóch Mieyfkich; a z pomiędzy siebie Kommifsarza już wybierać nie będzie; A ci Sędziowie Mieyscy maią bydź obrani przez Miafto z Osób Stanu Szlacheckiego, lub Mieyfkiego, byle nie z pomiędzy Mieszkańców tego Miafta, ani z tych, którzy przyięli Prawo Mieyfkie w tym Mieście, i Przysięgę na Gruncie przed Kommifsarzami Granicznemi, lub Kommifsarzem, wykonaią. Rotą dla Kommifsarzy przepisaną. Druga zaś Kommifsya, pod którey Zwierzchnością Dobra te Duchowne, czyli Ziemfkie leżą, trzech Kommifsarzy z pomiędzy siebie Kompletu na ten czas nieskładaiących, i czas przeznaczywfzy (iako wyżey) wybierze; A ci Kommifsarze wfpólnie z Sędziami Mieyfkiemi na Grunt ziadą, nie zważaiąc na nieprzytomność innych Kommifsarzy, lub Sędziów, byle ich tylko było z Kommifsarzy dwóch, a z Sędziów Mieyfkich ieden, nie uważaiąc na niestawienie fię któreykolwiek Strony, Sprawę oftatecznie rozsądzą; w przypadku równości zdań, Kommifsarze tylko ciągnąć będą (iako wyżey) losy do rozwiązania równości.

A gdzie między Miaftem a Miaftem wolnemi, lub ich Wsiami Appellacya od Pierwfzey Inftancyi nastąpi, tam zaraz Sąd tey Pierwfzey Inftancyi, czas ziechania Sędziów Mieyfkich Appellacyinych, od czasu przeczytania Dekretu w Niedziel sześć, oznaczy; A ci Sędziowie Mieyscy od każdego Miafta po dwóch, sposobem wyżey wyrażonym, wybrani, i na Gruncie w obliczu Stron, czyli Strony przysiądz maiący, ten Sąd Appella-

cyiny

cyiny *Ultimæ Inſtnatiæ*, ſkładać, i Sprawy takowe Appellacyine, załatwiać będą w Scianach, i Narożnikach, tylko swoich Miaſt i Wsiów; a w przypadku równości zdań, ci Sędziowie Mieyscy ciągnąć będą losy do rozwiązania równości kresek. Gdzieby zaś Sciany pomienionych Miaſt i Wsiów ich przytykały do Narożnika, w sporze będącego, Dóbr Duchownych, albo Ziemſkich, tam Kommiſsarze od Kommiſsyi własney, pod którey Juryzdykcyą takowy sporny Narożnik znayduie ſię, wyznaczeni, złączywſzy ſię z Sędziami Mieyſkiemi, tak, aby gdzie trzech Kommiſsarzy Ziemiańſkich, dwóch Sędziów Mieyſkich, a gdzie dwóch Kommiſsarzy, tam ieden Sędzia Mieyſki, łączyli ſię, i w takowym Komplecie iedną Osobę z Kommiſsarzy Ziemiańſkich nad Sędziow Mieyſkich przewyżſzaiącym, spory Granicznego Narożnika, sposobem wyżey przepisanym, zaſpokaiać maią. W śrzodku zaś iednego Wojewodztwa, Miaſta wolne maiące Granice z Dobrami Duchownemi, lub Ziemſkiemi, gdy od Pierwſzey z Gruntu spornego Inſtancyi, Appellacya do Kommiſsyi Wojewodzkiey założona będzie, Miaſta do swoiey Sprawy Graniczney dwóch Sędziów, ſposobem, iak wyżey wybranych, w Kommiſsyi Graniczney posadzą, z któremi trzech Kommiſsarzów Granicznych, z Arbitrami, lub bez Arbitrów, gdy ich Strony nie zasadzą, a bądź iednym przez którąkolwiek Stronę ſprowadzonym, Sprawę tylko z Miaſtem, lub jego Wsią, rozsądzą więkſzością zdań; a w przypadku równości zdań, Kommiſsarze Graniczni sami losy ciągnąć będą, a wyciągaiący do Decyzyi los, równość zdań rozwiąże. Kommiſsye dla takowych Spraw Mieyſkich osobny Regeſtr uſtanowią.

Moc rozpoznaniu trudności.

Sędziowie Graniczni w trudnościach po Rezolucyą do własney Kommiſsyi udadzą ſię, w przypadku, ktoby nieposłuſzeńſtwo Prawu wſzczynał, czynności na Gruncie Sędziów Granicznych tamować ważył ſię; Kommiſsya za doniesieniem Sędziego Pomoc Woyſkową od Kommiſsyi Woyſkowey wyiednaną posyłać będzie, i Stronę tamuiącą podług gatunku zdrożności ukarze.— Deklaruiemy: iż wſzyſtkie Graniczne Sprawy między wſzelkiey natury Dobrami, w iakichkolwiek Juryzdykcyach, Magiſtraturach, i Sądach Trybunalſkich zawisłe, do tego Normalnego Sądu zwracamy, które to Sądy, będą miały moc rozpoznawać Dekreta, te iednak, które podług Praw do rozpoznania należą. Sprawy zaś przez Kompromiſsa ukończone, nieporuſzone mieć chcemy, i zapisami Kompromiſsarſkiemi tamże w Sądzie Kompromiſsarſkim ukończone bydź maią. Gdzieby zaś dwie Sentencye niezgodne sobie, przeciwne przez Superarbitra, i Arbitra wydane były; takowe Sprawy do rozpoznania Sądowi Kommiſsarſkiemu podaiemy.

O Sprawach z Appellacyi.

Kommiſsya Graniczna każda po zapisaniu Komparycyi w Sprawach Appellacyinych, zaleci Stronom, aby względnie one swych Kategoryi po

 iedne.

iednemu Arbitrze natychmiaſt w Kommiſsyi posadzili, to zaś posadzenie w Sądzie Appellacyinym Arbitrów, tak ſię rozumieć ma: iż Strona ościenna, na iedna mieyſce Narożnika, czyli Węgielnika, z węgielnym Sąsiadem, lub z węgielnemi Sąsiadami zgad aiąca ſię, i iednoż trzymaiąca, iednego tylko Arbitra, a nie więcey lokować maią; Arbiter zaś, lub Arbitrowie od różniącego ſię Narożnika posadzeni, po osądzeniu Węgielnika, w dalſze rozsądzenie Scian między Stronami pryncypalnie czyniącemi, wdawać ſię nie będą. A ci Arbitrowie Przyſięgę dla Kommiſsarzów przepisaną wykonawſzy, Kategorye Stron tylko swoich, z Kommiſsarzami sądzić będą. Kommiſsya każda Sprawy Appellacyine sądzić będzie na Stole z Mappy, Dokumentów i świadectw; Po ſkończonych sporach każdey Sprawy, pięciu Kommiſsarzów na uſtępie cignąć będą losy z naczynia, lub z worka, w którym trzy gałki białe, a dwie czarne włożą ſię, a którzy Kommiſsarze wezmą gałki białe, tę Sprawę wraz z Arbitrami *reſpective* do Kategoryi posadzonemi, osądzą. Ci zaś, którzy czarne wybiorą, zdanie tylko doradzaiące w Sprawie mieć będą; a po Decyzyi, Kommiſsya na Grunt Sędziego Granicznego, dla sypania Kopców, i na oſtatnim Kopcu wysłuchania Przyſięgi, Rotą wyżey przepisaną, zeſzle. A gdyby Mappa, i Dzieło zaſkarżone były, w ten czas Kommiſsya do sprawdzenia Kommiſsarzów dwóch, z Kompletu pod ów czas nie sądzącego, oznaczy, którzy dopełniwſzy przepisów Kommiſsyi, Sprawę do Kommiſsyi po rozsądzenie odeſzlą. Wolno iednak wprzod Stronom bez ciągnienia losów, zgodnie wybrać z pięciu Kommiſsarzów trzech, do sądzenia Sprawy z Arbitrami, lub bez Arbitrów; a gdy ſię nie ugodzą, Strona iedna gdy Arbitra swego w Kommiſsyi posadzi, a druga nie, tedy czterech Kommiſsarzów, losem, białe gałki wyciągaiący, z Arbitrami Sprawę osądzą, a piąty Kommiſsarz gałkę czarną biorący, zdanie doradzaiące tylko mieć będzie. Gdyby Strony obydwie w Kommiſsyi Arbitrów nie posadziły, tedy wſzyſcy pięciu Kommiſsarzów Sprawę sądzić będą, i w ten czas ciągnienie losów mieyſca nie ma. Kommiſsarz Graniczny w tym Komplecie, w którym zasiada, w Sprawie własney, Zony i Dzieci swoich, Oyca, Stryia i Brata rodzonych, Szwagra, Teścia i Zięcia, ani z Ewikcyi, gdzieby przez Granicę Wieś odpadała, sądzić ſię nie może; lecz ta do przyſzłego Kompletu odłożoną zoſtanie, a Komplet naſtępuiący z Regeſtru Spraw z Kommiſsarzami odłożonych, naypierwey sądzić zacznie. Toż ſię ma rozumieć i o Sędziach Granicznych, w którym przypadku Kommiſsya innego wyznaczyć na żądanie Strony powinna.

W Województwach pogranicznych, gdzie będą Granice ſtykać ſię z innemi Państwami, Sędziowie Graniczni maią bydź baczni, aby nowey Kweſtyi w Granicach Narodowych ktożkolwiek nie uczynił; o Dyfferencyi zaś każdey Pogranicznej, zdarzyć ſię mogącey, Sędziowie Graniczni doniosą Kommiſsyi Graniczney, a Kommiſsya uwiadomi Straż natychmiaſt o potrzebie trakto-

traktowania o rozgraniczenie —— Co ſię tycze Spraw uczynkowych szczególnie z okoliczności Granic na Gruncie spornym zaſzłych i z Pretensyi tego spornego Gruntu pochodzących, takowe Sprawy, po rozsądzeniu Sprawy Graniczney, i wysypaniu Kopców, w mieyſcu zdarzonego uczynku, Sędziowie Graniczni na Gruncie, za poprzedzaiącemi Swiadectwami, Przysięgami, i Kalkulacyą, z wolną do Kommiſsyi Graniczney Appellacyą, rozsądzą. *Non præjudicando* Prawu 1768. *de violata Poſseſsione* Gruntów zapadłemu, według którego Stronie *violatam Poſseſsionem* maiącey w Sądach Ziemiańſkich wolna droga czynienia zoſtawuie ſię. A Kommiſsye Graniczne Sprawy pomienione, z Appellacyi przychodzące, oſtatecznie rozpoznaią, i zaſpokoią. Co ſię tycze nadgrody za prace tak Kommiſsarzom, iako i Sędziom Granicznym, tę na Seymikach ich Elekcyi Wojewodztwa, Ziemie, i Powiaty, obmyślą i oznaczą. Po ukończeniu, w czasie wyżey oznaczonym, całego Dzieła, wſzyſtkie Akta Graniczne, i Mappy, Kommiſsye Graniczne dozor Sądów Ziemiańſkich oddać, obowiązane będą.

Rota Przysięgi dla Kommiſsarzów Grannicznych.

„ Jako Sprawy z Appellacyi przychodzące, podług Prawa, ſprawie-
„ dliwosci i dowodów, także Inkwizycyi, rozsądzać będę, na bogatego i ubo-
„ giego, przyiaaiela i nieprzyiaciela, żadnego względu i różnicy mieć nie
„ będę, podarunków żadnych w Dobrach lub Pieniądzach gotowych, bądź
„ w kartach, albo zapisach, lub rzeczach ruchomych, ani przed, ani pod
„ czas, ani po funkcyi, od nikogo, ani sam, ani przez nikogo, na zyſk do-
„ mu mego brać i przyimować nie będę. Spraw do Sądu Kommiſsyi Gra-
„ niczney przychodzących praktykować, ich żadnemu Kolledze w żaden
„ sposób rekommendować, ani prosić nie będę, a w sądzeniu samego P. BO-
„ GA, Prawo, Sprawiedliwość, dowody przed oczyma mieć, a z nich
„ przekonania sumnienia mego słuchać, i obowiązki Prawem na mnie wło-
„ żone, wiernie i pilnie wykonywać będę. „

Rota Przysięgi dla Sędziöw Granicznych.

„ Jako spory i Dukta Stron wiernie opiſzę, świadectw dokładnie słu-
„ chać będę, one tak, iako Swiadek zeznawać będzie, nic nie przydaiąc,
„ ani uymuiąc, wiernie zapiſzę, Sprawy Graniczne i uczynkowe, podług
„ Boga, Prawa, i Sprawiedliwości, Dokumentów i świadectw, a z nich
„ przekonania sumnienia sądzić będę; na bogatego i ubogiego, przyiaciela
„ i nieprzyiaciela, żadnego względu i różnicy mieć nie będę, podarunków
„ żadnych w Pieniądzach gotowych, Dobrach, Kartach, Zapisach, lub
„ rzeczach, ani przed, ani podczas, ani po funkcyi od nikogo nie przyimę,
„ i obowiązki funkcyi moiey wiernie dopełnię. „

Dekreta zaś wſzyſtkie i cały Proceſs Polſkim Językiem pisane bydź maią.

Stanisław Nałęcz Małachowſki Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kaźimierz Xiąże Sapieha Generał Artt: Litt: Marszałek Konfederacyi Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego.

Woyciech Leszczyc Skarszewſki Biſkup Hełmſki i Lubelſki, wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolſkiey. Jan Oſsoliński Staroſta i Poseł Drohicki Deputowy z Prowincyi Małopolſkiey. Antoni Ledochowſki Wodzic i Poseł Wojewodztwa Czernie: Deputowany z Prowincyi Małopolſkiey. Adam Rupeyko Sędzia Ziem: i Poseł X. Z. Deputt: do Konstt: z Prowincyi W. X. Litt. Jan Nepomucen Zboińſki P. Z. Dobrzyń: Deputt: z Prowincyi Wielkop: *mp.* Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Z. Zakroczym: Deputowany do Konstt: z Prowincyi Wielkopol: *mp.* *Poſt cujus Conſtitutionis in Acta præſentia ingroſsationem, Originale Ejusdem Offerenti Eidem, prævia Officii sui quietatione, eſt extraditum.*

Adam Skulſki T. & Cran Notarius.

HERMAN.

mp.

Legit Kościnſki.

Prawo ninieyſze na żądanie Obywateli Woiewodztwa Krakowſkiego przedrukowane w Krakowie.

1
3
8
17
28
25
38
40
41
47
53
59
60
63

